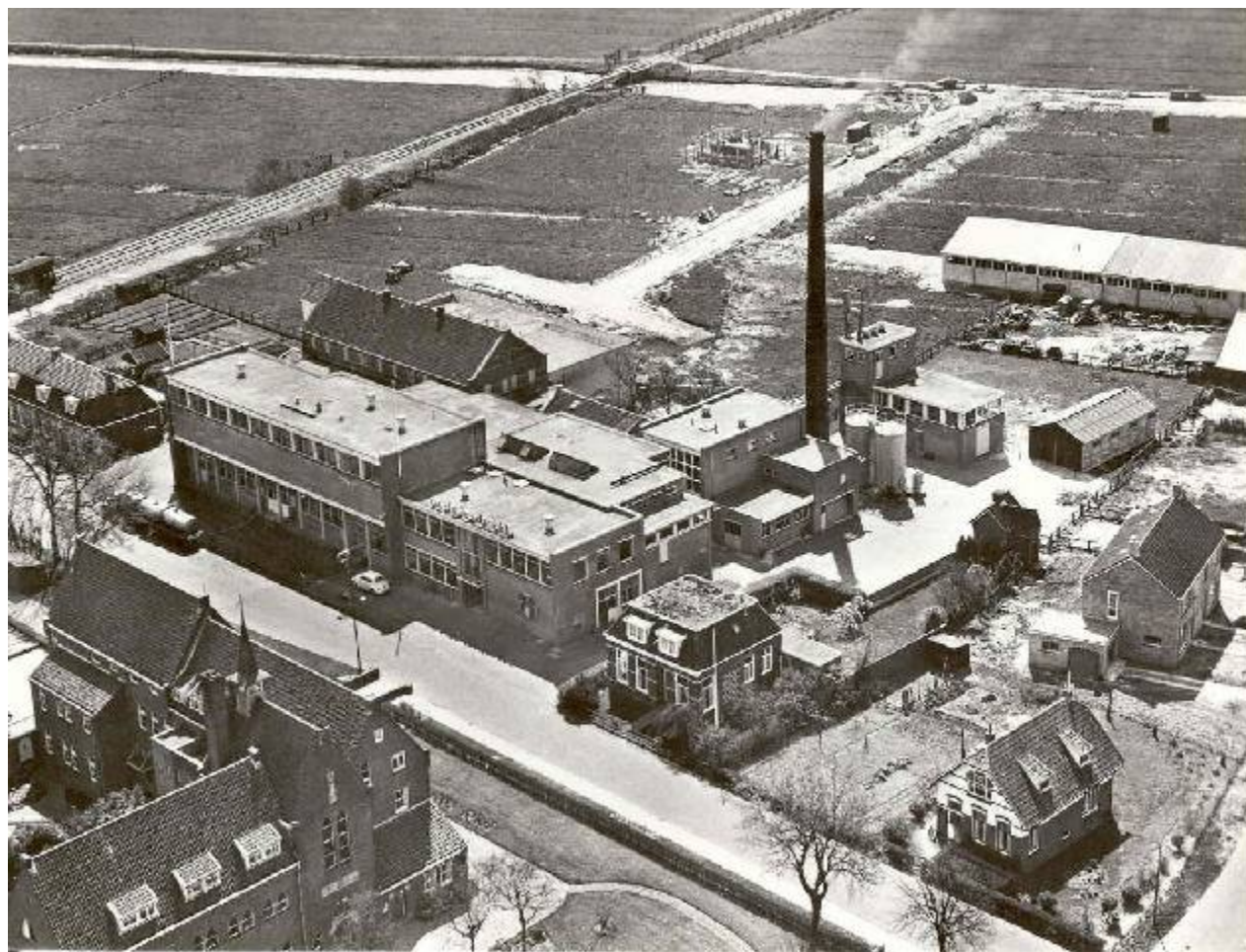

De Coöperatieve Zuivelfabriek van Sint Nicolaasga

1911 – 2000

Overname *Ut eigen Gea* nr. 14 – 2008
Periodiek *Geakundich Wurkferbân Skarsterlân*

versie 2011-06-24

De Coöperatieve Zuivelfabriek van Sint Nicolaasga

We hadden het niet meer gedacht, maar 't zal er dan toch nog van komen. We krijgen een coöperatieve stoomzuivelfabriek. De aanvankelijke pogingen waren verre van bemoedigend, doch de voorstanders lieten den moed niet zakken; al maar met kracht doorgewerkt. Sprekers over het nut van coöperatie kwamen over enjawel er kwam meer belangstelling. En toen de heer Veeman (dir. van de C.Z. Marssum) Zijn ideeën ontvouwd had, werd besloten tot de vorming van een coöperatie over te gaan, zoo gauw er voor duizend koeien geteekend was. En nu dit getal reeds tot 1100 is geklommen, weten we zeker dat we hier een coöp. Zuivelfabriek krijgen, een feit van niet geringe beteekenis.

Deze bekendmaking in de Jouster.Courant van 10 maart 1911 moet een enorme opsteker zijn geweest voor het dorp. In eerste instantie leek het er niet meer op, maar de plaatselijke commissie, onder leiding van Hessel Lubberts de Vries, wist de boeren in en rond het dorp ervan te overtuigen dat hun melk bij een coöperatie in de juiste handen was. Er kwam een stevige lobby.

Om een fabriek te starten moesten er minimaal 800 koeien zijn. Vele boeren hadden nog een contract met **Hollandia** tot april 1912, waarna er mogelijkheden waren om te veranderen van fabriek. Op 20 maart 1911 was het zover, boeren kwamen bijeen in de herberg van Johannes Roodhoff om de oprichtingsakte te ondertekenen. De belangstelling was groot, de verenigde Coöperatieve Zuivelfabriek "DE VOLHARDING" telde 84 leden met ruim 1100 koeien. De akte werd door 43 leden ondertekend.

Ondertekenaars oprichtingsakte.

Vanuit Sint Nicolaasga kwamen de veehouders en koemelkers: Arjen Heemstra, Jetze Lolkema, wed. Jetze Meyer, Beene Bles. Amandus Wierdsma, Harmen Boelsma, Jacob Jellesnia, Gerrit Walta, Harmen Rijpkema, Gerrit Bouwhuis, Eelke Bosma. Age de Vries, Hendrikus Landman, Jochum Dijkstra, Sjoerd Bijlsma, Tiemen Bosma, Gerben Huitema, Anne Hoogland, Hans van Solkema, Iege Romkes, Hilbrant Wesselius, Douwe Johannes Osinga, Ype Kuiper, Wouter Kok, Harmen Klazes Agricola, Jelle Folkerts Jellesma, Klaas Grondsma. Wierd de Vries, Roelof Pot, Romke Sietsma, Halbe Waslander, Klaas Ydes Bosma, Hessel de Vries, Jouke Hessels Bouma, Sjoerd Landman, Lucas Spijkerman, Johannes Boelsma, Johannes Koppenradc, Dirk Bouwhuis, Pieter Tjitskes Rijpkema, Rinze Teijes Agricola, Harm Wielinga Sjoerd Stilma, Johannes Doo-per, Siebe Douwes Zwaga, Popke van der Weij, Johannes Muurling en Jouke Gietema.

Vanuit Scharren onder Oldeouwer: Jochem Rijpkema, Klaas Hettinga, Fedde Teernstra, Gerben Veldhuis, Sake de Glee, Pieter de Jong en Gerben Sietsma.

Vanuit Doniaga: Lubbert Klazes Agricola. Huitc /onderland, Eckke Bouwhuis, Bouwe van de Sicpkamp, Anthonius van der Weij, Jelle Martens Kok, Hendrik Heeringa. Romke de Jong. Folkert Koopmans, Jan Piers Haven. Doede Landman, Klaas Oenes de Jong en Douwe Oenes de Jong.

Vanuit Follega: Murk Hoekstra.

Vanuit Idskenhuizen: Wieger de Jong, Marius van Terwisga en Pier Jans Haven. Vanuit Tjerkgaast: Sjouke Bouma en Johannes Teijes Agricola

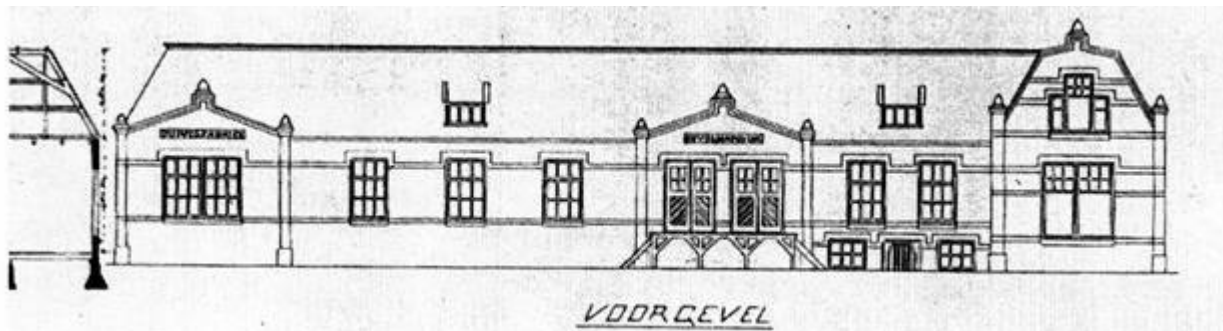
Voor het eerste bestuur, bestaande uit D. Johs. Osinga, voorzitter, H.L. de Vries, vice voorzitter, K. O. de Jong, secretaris, J. Rijpkema en A van der Weij, kwam een periode van veel vergaderen om de juiste beslissingen nemen. Nog even werd er met de gedachte gespeeld om de voormalige stoomzuivelfabriek "de Eensgezindheid" (UEG. Nr. 12,) weer onder stoom te brengen, maar al snel was duidelijk dat er een nieuwe fabriek moest komen.

Het bestuur gaf bouwmeester A. Hoekstra uit Hommerts de opdracht voor het schrijven van het bestek en het maken van de tekeningen waar vanuit de gehele provincie belangstelling voor was

Als locatie werd gekozen voor "een perceel weiland te Sint Nicolaasga, tuschen de vaart en het tramstation", dat voor een bedrag van fl. 4950,00 werd gekocht van Gerrit Bouwhuis en Johann Heinrich Joseph Kemme. Men kon hier op zeer korte afstand gebruik maken van de mogelijkheden van het spoor, er moest jaarlijks tonnen kolen worden aangevoerd. Het kapitaal werd verkregen door enerzijds het uitgeven van obligaties ter waarde van honderd gulden en anderzijds door het afsluiten van een hypotheek.

Ondertekenaars oprichtingsakte.

Ontwerptekening voorgevel.

N ^o .	Namen.	Aardt beent.	Aardt monnen.	N ^o .	Namen.	Aardt beent.	Aardt monnen.
1	H. L. de Vries	16	4		Transport	148	88
2	R. Pot	19	4	21	J. Dooper	90	5
3	H. Waslander	2	1	22	H. Landman	—	1
4	S. D. Zwaga	2	1	23	P. Meijer	90	5
5	S. Stilma	14	3	24	K. IJ. Bosma	4	1
6	J. Gietema	7	2	25	G. Walta	—	1
7	H. Rijpkema	1	1	26	J. E. Bosma	58	5
8	G. Bouwhuis	9	2	27	P. Keijser	22	5
9	P. Tj. Rijpkema	2	1	28	R. G. Bosma	28	5
10	D. Bouwhuis	8	1	29	R. T. Agricola	29	5
11	J. Bosma	4	1	30	L. K. Agricola	26	5
12	F. Koppenrede	—	1	31	H. Zonderland	25	5
13	Joh. Boelama	8	2	32	J. M. Rijpkema	40	5
14	A. Feenstra	4	1	33	H. Hielkema	5	2
15	J. Lolkema	12	3	34	J. Bonekamp	40	5
16	H. de Glee	13	3	35	K. Hettinga	30	5
17	A. de Vries	7	2	36	F. Teemstra	27	5
18	H. Boelama	8	1	37	P. de Jong	24	5
19	P. v. d. Weij	2	1	38	A. Hoogland	5	2
20	E. Bosma	12	3	39	Sj. Landman	20	5
Transporteers		148	88	Transporteers		588	116

Een volgende taak van het bestuur was het benoemen van een directeur, (alhoewel art. 40 van de statuten spreekt van een beheerder). Er waren drie kandidaten en na het in stemming te hebben gebracht ging de benoeming naar Meinze Jochems Rijpkema, die voor een jaarsalaris van fl. 1200,00 de fabriek mocht starten en leiding geven. Meinze Jochems had zijn opleiding genoten aan de zuivelschool van Lichtenvoorde en daarna een aantal jaren als assistent directeur ervaring opgedaan in een zuivelfabriek te Alfen.

Het moet een flinke uitdaging zijn geweest voor de jonge Rijkema. Hij kreeg te maken met betrokken leden en bestuur, die de ontwikkelingen van hun nieuwe fabriek niet veel belangstelling volgden. Maandelijks vond er een bestuursvergadering plaats, het is bekend dat dit vooraf bij de directeur de nodige spanningen bezorgde. Voor de leden moesten er jaarlijks minimaal twee ledenvergaderingen belegd worden.

De Volharding telde 13 werknemers in 1914. De werknemers waren verzekerd tegen bedrijfsongevallen en konden al via een verzekering hun pensioen opbouwen, dit bedroeg op hun 65-jarige leeftijd fl. 6,00 per week. Men genoot om de veertien dagen van een vrije zondag, zodat op deze

dag slechts de helft van het personeel aanwezig was, zij werkten vanaf half zes 's ochtends tot acht uur 's avonds. Het waren lange en vermoeiende dagen, maar gelukkig kon men tweemaal per jaar genieten van drie vrije vakantiedagen.

Voor de aanvoer van de melk waren er in de beginjaren vijf melkrijders in dienst. J. Jellesma was verantwoordelijk voor de route Doniaga, J. Harsma voor Tjerkgaast, E. Bosma voor de Westend, W. Hettinga voor Teroele en H. Hielkema voor de Heide.

In het boekjaar 12 mei 1913 - 11 mei 1914 telde de vereniging 1174 koeien met een productie van 3.770.147 kg melk, met een gemiddeld vetgehalte van 3.08%. Het was dan ook een belangrijk streven van de vereniging om dit vetgehalte te verbeteren. Naast de controle werd er ook aandacht besteed aan de fokkerij. In 1914 gaf de vereniging het volgende advies aan hun leden, *bezig zooveel mogelijk koeien met de hoogste opbrengsten voor de fokkerij. Verkoop degene welke opbrengsten zeer laag zijn. Houd een stier aan, van welke moeder, grootmoeder een hooge opbrengst hebben.*

De leden bestonden uit grote en kleine boeren en koemelkers, variërend van 1 tot 39 koeien. De bovenstaande ledenlijst uit het boekjaar 1913-1914 geeft een overzicht van zowel het aantal koeien als van het daaraan gerelateerde aantal stemmen.

Uitslag aanbesteding.

St.-NICOLAASGA, 16 Aug. De uitslag der gehouden aanbesteding van het bouwen eener Coöperatieve stoemzuivelfabriek alhier was als volgt:	
Walta, Witmarsum	/ 35953
De Vries, Bovenknijpe	35697
Visser en Bosma, Leemmer	35537
Mulder, 't Meer	35250
Berga, Workum	35244
Van der Kerk en Geldrop, Joure	34860
Van der Woude, Anjum	34463
Hazewindus, Terwispeel	34389
Steen, Anjum	34350
De Lange en De Jong, St.-Nicol.	34216
Van der Zee, Sneek	33837
Nauta, St. Anna Par.	33800
Schuitmaker, St. Anna Par.	33700
Wieggersma, 't Meer	33510
Wiersma, Oosterwierum	33433
Eisinga, Kortezwaag	33300
Hoogkamp, Follega	32978
Boonstra, Menaldum	32846
Kuindersma, Joure,	32821
Haitstra, 't Meer,	31994
Brouwer, Bovenknijpe	31486
en De Vries, Nijehaska	31194,50
L. H. Geveke, Kortezwaag	
De begroting was / 34484. Het werk is nog niet gegund.	

Uitslag aanbesteding.

De Volharding sloot zich aan bij de Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken van Friesland en

ging een verbintenis aan met de Frico, maar die duurde slechts tot 1920. De fabriek wilde zelfstandig opereren, de verkoop van de boter en kaas werd in eigen beheer gehouden. Op de dinsdag was Rijpkema te vinden in Sneek en op vrijdag ging hij naar de boter-en kaasmarkt in Leeuwarden. Naast de werkgelegenheid kon het dorp ook nog een beroep doen op de fabriek betreffende de stroomvoorziening van de omliggende straatlantaarns.

P. Brauns, assistent	weekloon / 12.—	
*I. Nijdam, 1e kaasmaker . . .	16.—	
J. Travaille, 2e	12.—	
*R. Feenstra, machinist	13.—	
*T. Dokkuma, botermaker	13.—	
J. Negenman, centrifugist	11.—	
H. Werkman, melkontvanger . . .	10.—	
B. IJling, werkman	10.—	De wintermaanden was hun weekloon / 9.—
D. Jaarsma,	10.—	
Tj. Nijholt,	10.—	
B. Negenman, zomerwerkman . . .	10.—	
K. Visser, leerling-machinist . . .	5.—	
S. Stoelenga, werkvrouw	4.50	

* In het bezit van het Diploma van den P. N. Z.

Overzicht werknemers 1913 - 1914

Werknemers “De Volharding” ca. 1915

De jaren 1940 - 1945

Gedurende deze periode zijn er geen jaarverslagen uitgebracht, het jaarverslag van 1945 - 1946 vermeldde het volgende: In oktober 1942 kreeg het bestuur van het bedrijf voor zuivel in opdracht van de bezetter te horen dat de fabriek tijdelijk stopgezet moest worden. Men ging er van uit dat deze regeling van tijdelijke aard zou zijn, maar het tegendeel bleek waar, de fabriek bleef dicht tot 3 maart 1946. Tijdens deze periode ging het gerucht dat de bezetter de werktuigen in beslag zou nemen, dit viel mee, slechts enkele kaaspersen werden in beslaggenomen en waren bestemd voor kaasbereiding in de Oekraïne. Tevens moest de gehele voorraad steenkolen worden afgestaan en werd het kaaspakhuis gebruikt door derden. De aangeleverde melk ging voor verwerking naar de fabriek van Langweer, Scharsterbrug, Haskerhorne, Sloten en Akmarijp. In de vroege morgen van 17 april 1945 trokken de Canadezen het dorp binnen en dacht men de fabriek weer snel in gebruik te nemen. Helaas viel dit tegen, want door de afwezigheid van diverse grondstoffen kon *de Volharding* pas op 3 maart 1946 weer in gebruik worden genomen.

Van deVolharding naar de Iendracht

In 1950 kwam zeer plotseling directeur M.J. Rijpkema te overlijden. Tijdens zijn bezoek aan de wekelijkse kaasmarkt in Leeuwarden werd Rijpkema getroffen door een hartaanval. Het bestuur zag in de heer H.Y. Wiarda een goede opvolger, hij had als assistent in Workum de nodige ervaring opgedaan. In 1954 werd de Coöperatieve Zuivelfabriek van Langweer, vanwege malversatie, stuurloos. Deze ontwikkeling betekende een eerste fusie, de naam "de Volharding" verdween en men ging verder als "de Iendracht". Ondanks deze fusie liep de melkopbrengst terug, doordat een aantal boeren zich niet kon verenigen met deze fusie en koos voor *Hollandia* te Scharsterbrug. Dit verlies werd in 1957 weer gecompenseerd, de Lijempfabriek (Leeuwarder IJs En Melk Producten Fabriek) in Sloten kwam in handen van de CCF, waar "de Iendracht" deelgenoot van was. De fabriek in Langweer bleef nog open tot 1956, daarna ging alle melk naar Sint Nicolaasga. Een gevolg van deze fusie was dat er een reeks van verbouwingen plaats vond voor zowel de opvang als verwerking van de melk. In 1955 werd de nieuwe kaasmakerij in gebruik genomen en een nood-pekellokaal ingericht.

Deze modernisering bracht veranderingen met zich mee, stookolie werd de nieuwe energiebron, auto en tractor gingen het paard vervangen en hout verdween en maakte plaats voor staal. Voor de opvang van de melk werden er twee tanks van ieder 15.000 liter geïnstalleerd, de totale opslagruimte bedroeg nu 75.000 liter. Men ging voortstrevend te werk door in 1957 van de gebr. Bouwhuis grond aan te kopen voor de nieuwbouw van een pekellokaal en kaaspakhuis, die het daarop volgende jaar in gebruik werden genomen.

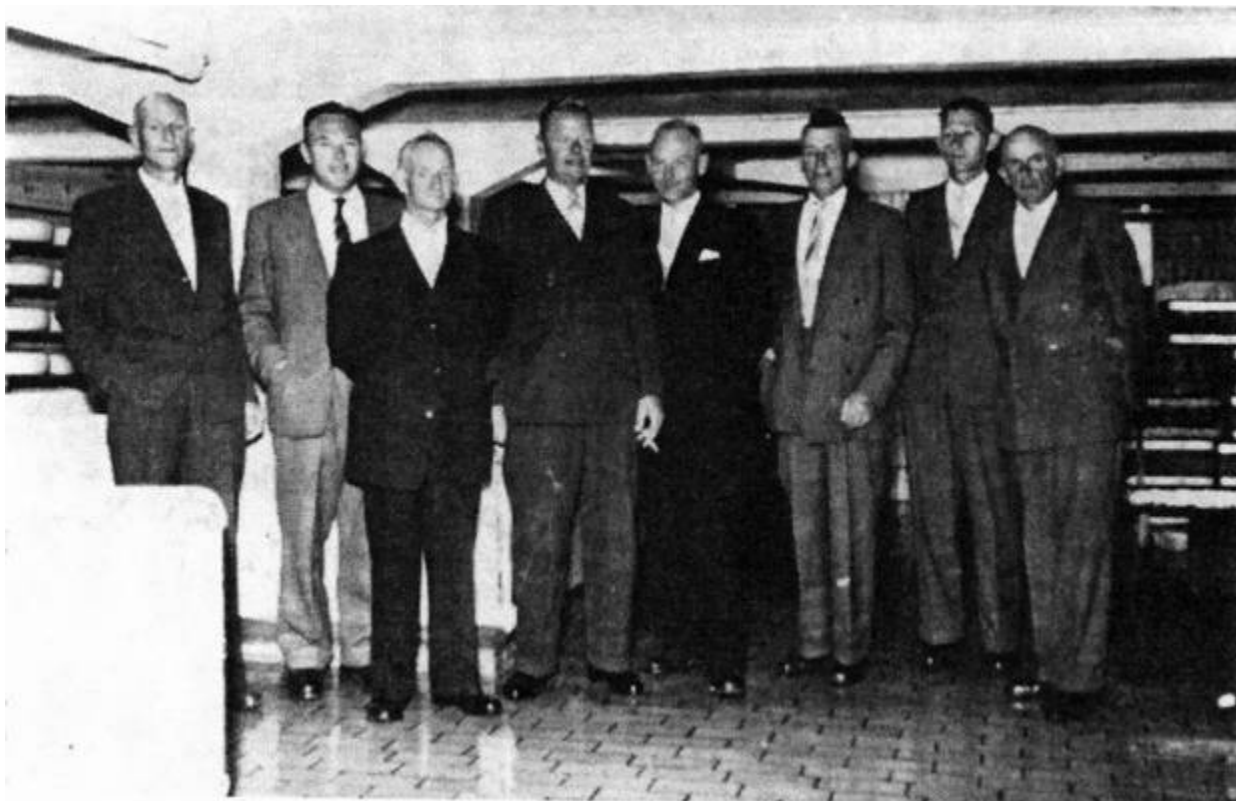
Er volgden nog meer jaren van vernieuwingen en verbouwingen. Tijdens de algemene ledenvergadering in 1960 werd besloten voor vernieuwing van de melkontvangst, tanklokaal, boterinpaklokaal, afgiftelokaal, het laboratorium en de kantoren. Deze ingrijpende operatie, die uitgevoerd werd in een aantal fasen, gaf de fabriek een modern gezicht waarachter volgens de nieuwste methodes zuivel kon worden bereid. Op 3 maart 1964 kon de vlag in top, er stond een moderne zuivelfabriek die in datzelfde jaar een productie had van 266.479 kg boter en 1.470.112 kg kaas. De voorgevel was versierd met een muurmozaïek voorstellend twee eendrachtige boeren."

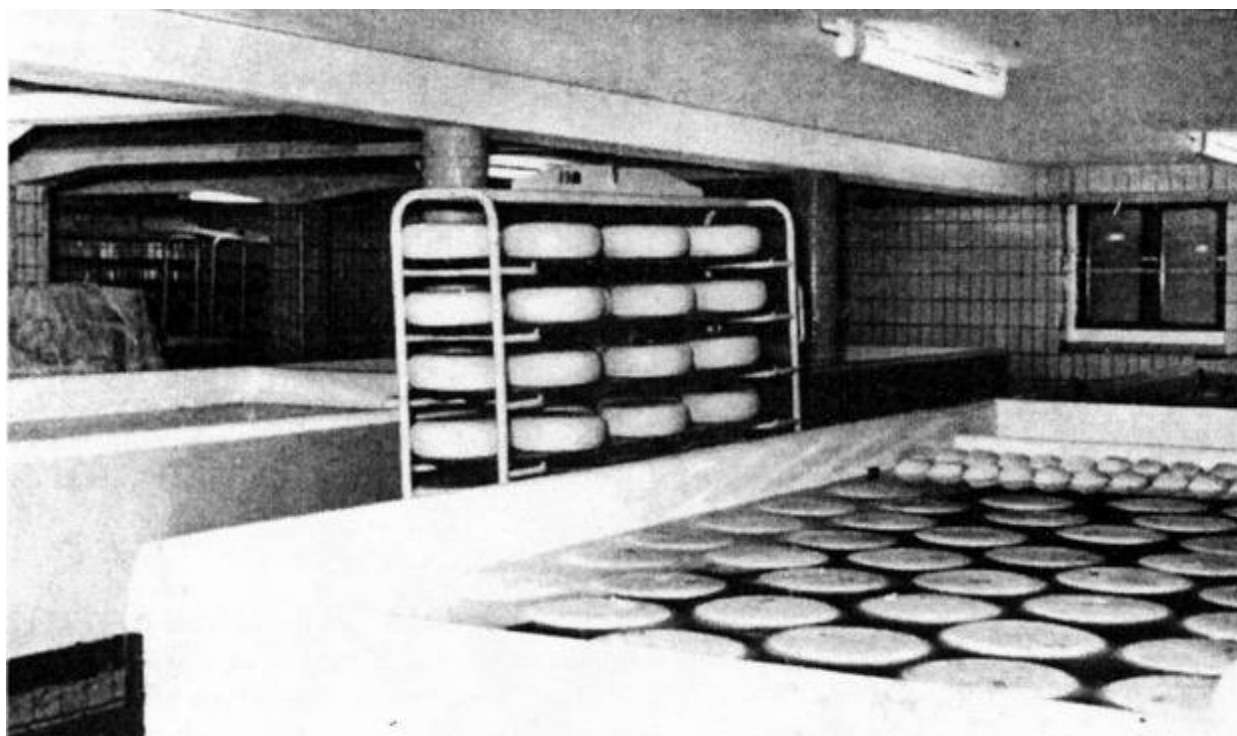
Muurmozaïek op de nieuwe voorgevel van "de Iendracht".

Geen vet maar eiwit

Jarenlang werd bij de waardebeoordeling van de melk het accent op het vetgehalte gelegd. Bekend was dat naast vet ook eiwitgehalte van de melk belangrijk was voor de kaasopbrengst. Bestuurslid Joh. J. de Jong had in die tijd het proefschrift gelezen van dr. R.D. Politiek, het was mogelijk door selectiemaatregelen het eiwitgehalte in de melk flink te verhogen. Op de ledenvergadering van december 1957 werd het voorstel aangenomen en liep "de Iendracht" mee met de landelijke ontwikkeling.

Bestuur en directeur 1958. vlnr, H. Boelma, H. Wiarda, D. Walstra, W. Aukes, N. Faber, G. Gerbensma, Rijpkema en E. Zonderland.

Nieuw pekellokaal

In 1959 werd het voormalig Tramstation aangekocht, het plan leefde dat hier een garage moest komen voor de melkauto's. Het was kapelaan W.J. Kouwenberg die een betere bestemming had voor dit gebouw, hij verkreeg het in bruikleen en verbouwde het tot het jeugdcentrum "de Wissel".

Oog voor het personeel, dier en product

Binnen iedere zuivelfabriek leefde zowel onder het personeel als de leden het gevoel om te streven naar perfectie. De basis voor een goed product was een samenwerking van zowel boer als fabriek. Het koninklijk Fries Rundvee Syndicaat ondersteunde de boer bij het fokken om een zo hoog mogelijk rendement te krijgen wat betreft vet- en eiwitgehalte.

De coöperatie kende in 1990 lid Lubbert Agricola, die met zijn koe Julia 16 de top van Nederland had bereikt. Deze superkoe leverde op een dag 4235 vet- en eiwitgrammen, terwijl het Fries gemiddelde 1729 bedroeg.

Veehouder Lubbert Agricola.
met koe Julia (?)

Medaille van de familie Bokma.

Veehouders met hoog geclassificeerde melk kwamen jaarlijks in aanmerking voor een bronzen medaille. Bij vijf achtereenvolgende bronzen jaren kwam het bekende zilveren lepel-tje.

Chefkaasmaker Johannes de Lang ontvangt uit handen van Prins Claus de Friese kaasprijs 1990

Voor het personeel was het een uitdaging om kwaliteitskaas te maken. Jaarlijks werd door de Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken en Koninklijke Nederlandse Zuivelbond (F.N.Z.) kaaskeuringen georganiseerd, waarbij iedere fabriek zijn producten ten tonele spreidde. De fabriek van Sint Nicolaasga was met name gespecialiseerd in het maken van Goudse, Leidse- en Friese nagelkaas waarbij iedere werknemer een bijdrage leverde voor het eindproduct. Tsiismakker Johannes de Lang, in prijs winne jo net allinich, jo dogge dat mei de hiele ploech.

En dan kende de fabriek mensen die zich voor een groot deel van hun leven verdienstelijk hadden gemaakt voor hun fabriek. Een dienstverband van 50 jaar werd niet alleen feestelijk aangekleed in het plaatselijke café, maar de jubilaris kon ook verrast worden met een koninklijke onderscheiding. Naast werkgelegenheid was er in de be-

ginjaren met name voor nieuw personeel huisvesting nodig, zo verzezen aan de Stationsstraat vier aaneengeschakelde fabriekswoningen. In de jaren zestig was er opnieuw behoefte aan huisvesting, in zowel Schoolstraat als Molenwei werd een aantal nieuwe woningen gebouwd.

Uniek melktransport

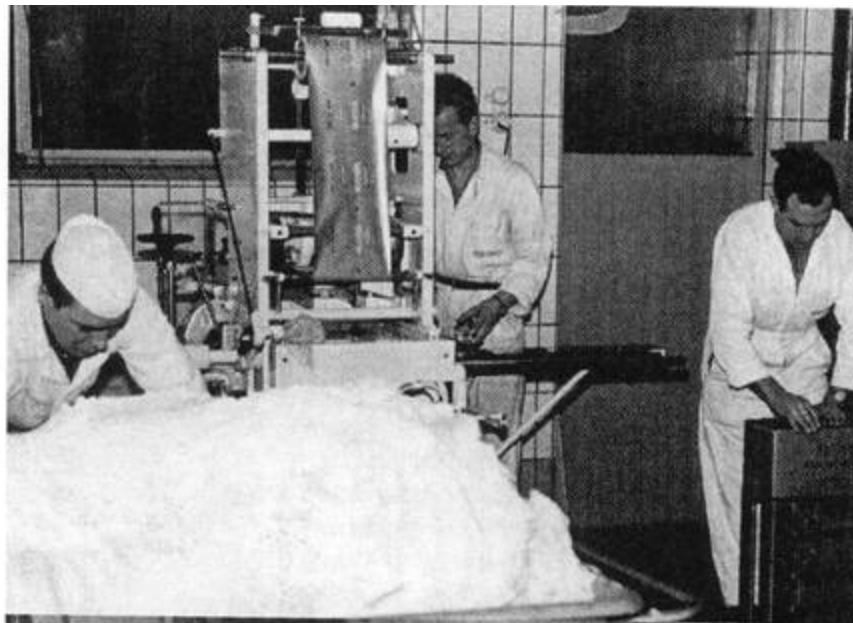
Vanaf de aanvang van de fabriek werd melk vervoerd in bussen van 40 liter (?). Dit melkvervoer werd verricht door melkrijders, die hier jaarlijks op in konden schrijven. In de jaren zestig komt er binnen de veehouderij schaalvergroting, het zou nog slechts enkele jaren duren voordat Mansholt de ligboxstal ging promoten. Eerder in 1961 kwam ir. H. Dijkstra met het idee om de melk van grotere veehouderijbedrijven via een ondergrondse leiding rechtstreeks naar de fabriek te transporteren. Dit idee, afkomstig uit Zwitserland, werd gerealiseerd bij boer P. Jaarsma aan de Scharleien, die 83 koeien molk. De melk stroomde rechtstreek vanuit de uiers in een melktank, waarna een pomp de melk via een ondergrondse polytheenleiding naar de fabriek transporteerde. Na het reinigen van de leiding kon er een retourproduct in de vorm van wei naar de boerderij worden vervoerd. Dit idee zou in 1977 voor "de Takomst" het voorbeeld zijn om de Amelandse melk naar de vaste wal te transporteren. De aangekondigde schaalvergroting van Mansholt had ook tot gevolg dat de melkrijders plaats moesten maken voor de R.M.O., rijdende melkontvangst

Yme Nijholt (50 jaar in dienst) met directeur H. Wiarda.

Deze ontwikkeling betekende in 1981 niet alleen het einde van de melkbus, maar ook die van het unieke melktransport van boer Jaarsma.

*De botermakers, v.l.n.r.
Louis Nijholt,
Hielke de Jong
en Klaas Visser.*

*Zuivelstaking
1985, v.l.n.r.
Wouter Wuite,
Tjerk de Groot,
Johannes de
Lang vak-
bondsvertegen-
woordiger,
Nico de Boer,
Wiepie de
Boer, Johannes
Hoekstra en
Louis Nijholt*

*Zuivelfabriek
1998.*

Van de Iendracht naar de Takomst

De zestiger jaren stonden in het teken van schaalvergroting, zuivelfabrieken en boeren breidden hun mogelijkheden uit. De gevolgen van deze ontwikkelingen waren de zuiveloverschotten en zo ontstonden er kaas- en boterbergen. Met de regelmaat van de klok kwam er vanuit Brussel subsidie om zuivelprodukten buiten de E.E.G. af te zetten. De boter uit de overvolle koelhuizen werd omgesmolten tot een ander product, boterolie genaamd, waarna ze wederom met subsidie geëxporteerd werden buiten de grenzen van Europa.

Als kleine zuivelfabriek "de Iendracht" werd het een must om mee te gaan in schaalvergroting. Op 12 mei 1968 werd overeenstemming bereikt om te fuseren met "de Takomst", die zijn hoofdvestiging in Wolvega had. De Takomst was oorspronkelijk ontstaan uit de fusie van c.z. "Haskerhorne" te Haskerhorne, c.z. "'t Meer" te Heerenveen, c.z. Äengwirden" te Luinjeberd en c.z. "Jagtlust" te Oudeschoot. De taak van de voormalige Iendracht binnen deze Coöperatieve Zuivelindustrie was het produceren van Goudse kaas van 12 en 16 kg, die goed aansloot bij de eerder gemechaniseerde kaasmakerij. Om er voor te zorgen de wekelijkse 1 miljoen kg melk te kunnen verwerken moest er een nieuw kaaspakhuis en pekellokaal worden gebouwd. Het nieuwe pekellokaal werd 28 meter breed, 48 meter lang en 5 meter hoog, terwijl het kaaspakhuis 16 meter breed, 30 meter lang en 10 meter hoog werd.

Beide gebouwen verschenen aan de zuidzijde van de fabriek en werden, door middel van betonnen prefab onderdelen afkomstig uit Duitsland, in een zeer korte tijd in elkaar gezet. In het kaaspakhuis kwamen drie kaastreinen, dit waren kaasstellingen met horizontale en verticale bewegendes planken met als groot voordeel arbeidsbesparing en alle bewerkingen konden vanaf één plaats uitgevoerd worden. Het pekellokaal was een noviteit, voor het eerst werd op deze schaal drijvend pekelen met een sproei installatie toegepast.

In latere jaren werd geleidelijk van Goudse overgegaan op verschillende andere soorten. Tenslotte resulteerde dit in specialiteiten bedrijf binnen Friesland Frico Domo. De leiding van de fabriek werd vanwege een slopende ziekte bij H. Wiarda geleidelijk overgedragen aan assistent N.H. de Boer. De schaalvergroting kende ook zijn schaduwzijden, in de jaren die volgden ontstond er op de markt een overcapaciteit wat uiteindelijk zou resulteren in sluitingen van zuivelfabrieken. Daarnaast werd de superheffing aangekondigd, die in 1984 in werking werd gesteld. De directie van zuivelcoöperatie "Noord-Nederland" (Frico Domo) waar "de Takomst" een deel van is, kwam met een locatieplan waarbij de kleinere fabrieken, zoals de vestiging in Sint Nicolaasga, het moeilijk kregen met hun voortbestaan.

*Overzicht directie Coöperatieve Zuivelfabriek Sint Nicolaasga
Van boren naar beneden:*

M.J. Rijpkema (1912-1950)

H. Y. Wiarda (1950-1973)

N. H. de Boer (1973-1993)

G. Ploegh (1993-2000)

Eind 1977 kwam men met het plan om de productie van broodkaas over te hevelen naar Wolvega vanwege de slechte afzet van cheddar kaas in deze plaats. In 1978 vonden de eerste onderhandelingen plaats, er waren plannen om de fabriek te sluiten. Vanuit het dorp kwamen protesten, op 15 maart ontving de directie in Wolvega een open brief van verontruste dorpsbewoners en boeren. Betreffende het beleid werd er om duidelijkheid gevraagd, tevens werd gewezen op de werkgelegenheid. Een lange periode van onderhandelen met de directie volgde, wat resulteerde in het open blijven van de fabriek tot 1982.

Ook daarna volgden moeilijke jaren, in 1985 kwam de zuivelcoöperatie "Noord-Nederland" opnieuw met het afslanken van de kaasproductie. Naast de kaasfabriek van Sint Nicolaasga waren het de fabrieken van Donkerbroek, Dokkum en Koekange die dicht moesten. Zoals elders het geval werd er ook in Sint Nicolaasga gestaakt. Door de vele onderhandelingen tussen vakbonden en directie kreeg het lokatieplan steeds meer gestalte. In 1993 nam de fabriek afscheid van directeur N.H. de Boer, zijn taak werd overgenomen door G. Ploegh, die voorheen de leiding had in de zuivelfabriek van Oosterzee.

Na de totstandkoming van Friesland Coberco Dairy Foods in 1997 werd er in het grotere verband een nieuw locatie beleid ontwikkeld. Binnen dit kader wenste men alle specialiteiten onder te brengen in één bedrijf. De keus viel op de fabriek te Dronrijp, dit met name wegens ligging ten opzichte van het dorp en de uitbreidingsmogelijkheden. Er volgde een moeilijke periode voor directie en personeel, de productie van de speciale kazen als Slankie, Friese nagelkaas en Leidse kaas verhuisden naar de Frico fabriek in Dronrijp.

Op 15 november 2000 gingen de vlaggen halfstok, de stoomfluit loeide klagend een half uur, waarna de rouwklokken van de Katholieke kerk gingen luiden. De gebouwen werden gesloopt, de schoorsteenpijp echter staat nog op het terrein.

Is alles wat nu nog rest na 88 jaar zuivelbereiding een herinnering aan "de Takomst" in de toekomst?

Harrie de Vries, juni 2008

Geraadpleegde bronnen:
Tresoar, notarieel archief
Gemeente archief Skarsterlan
Jouster Courant
Friesch Dagblad
Archief Leeuwarder Courant
Jaarverslagen "Volharding", "Iendracht" en "Takomst"

Met dank aan:
Nico de Boer,
Theo Rijpkema,
Y. Rijpkema,
Bareld Bosma archivaris gemeente Skarsterlân
Jouster Courant 2 juni 1911

Maker van de site www.zuivelhistorienederland.nl dankt per deze 'Ut eigen Gea' voor het mogen plaatsen van de historische schets van de zuivelindustrie in St. Nicolaasga